

Odd Isungset får Ossietzkyprisen for sin gravejournalistikk

Prisbegrunnelse

17. oktober 2024

Journalist Odd Isungset har gjennom 30 års utrettelig journalistisk innsats avdekket nye spor og identifisert aktører i drapsforsøket på William Nygaard i 1993. For dette viktige arbeidet tildeles han Norsk PENs Ossietzkypris 2024.

Det er gått 31 år siden Norge ble rammet av et av landets alvorligste angrep mot ytringsfriheten i fredstid. Utenfor sitt eget hus i Oslo, en tidlig høstmorgen i 1993, ble daværende forlagssjef i Aschehoug, William Nygaard, forsøkt drept. Tre skudd treffer Nygaard i ryggen. Kulene er ekspanderende. Nygaard kaster seg utfor en skrent i hagen og kommer seg i sikkerhet. Drapsforsøket lignet en regelrett henrettelse.

Nygaard overlevde drapsforsøket, men angrepet på ytringsfriheten står igjen som en kraftig advarsel.

Attentatet kom som følge av en religiøs dødsdom fra Irans daværende øverste leder, ayatollah Khomeini, i 1988 – mot oversettere og utgivere av Salman Rushdies bok Sataniske vers. Drapsforsøket på Rushdies norske forlegger var et anslag mot ytringsfriheten, selve fundamentet for et demokratisk samfunn.

Én norsk journalist har fulgt saken siden dagen skuddene falt: Odd Isungset. Han arbeidet da i TV2 og forsto raskt at dette var mer enn bare en kriminalsak. Siden den tid har han fortsatt sitt arbeid med saken gjennom reportasjer og dokumentarer, også i NRK, og gjennom tre egne bokutgivelser.

Isungsets avsløringer har avdekket kritikkverdige forhold hos politi og påtalemyndighet, og svikt i oppfølging av saken fra politikere og presse. Slik har han ved flere anledninger bidratt til at politi og påtalemyndighet har måttet gjenoppta arbeidet med saken. Nygaard-saken er den lengstvarende kriminalsaken i norsk historie. Fortsatt er den uoppløst. Ved to anledninger har politiet forsøkt å få saken henlagt. I 2007 var det Isungset som fikk nyss om at politiet i det stille hadde lagt saken bort. Begge gangene var det avsløringer og journalistikk fra Isungset som tvang politiet og påtalemakten til å gjenoppta saken. Samtidig avdekket han alvorlige svakheter og mangelfull oppfølging av spor i politiets arbeid.

Isungset har også blitt truet på livet som følge av sitt arbeid. Høsten 2010, i etterkant av at boken hans om Nygaard-saken ble utgitt, mottok han en rekke truede telefonsamtaler. Men til tross for dette, fortsatte han det viktige arbeidet.

Norsk PEN mener utviklingen i Nygaard-saken i særdeles stor grad har vært drevet frem av Isungsets enestående arbeid. Det er gjennom Isungsets journalistikk og avsløringer at to personer ble siktet i saken i 2018, to dager før saken ville være foreldet etter straffeloven. Hans arbeid har i liten grad blitt fulgt opp av andre journalister og redaksjoner, eller av politiske krav om styrket innsats og løsning i saken, og fremstår derfor som uvurderlig.

Gjennom dokumentarer, reportasjer og bokutgivelser har politiet blitt tvunget til å ta nye etterforskningskritt. Isungset har på grunnlag av eget gravearbeid kunnet intervju sentrale personer og vitner som norsk politi til dags dato ikke har intervjuet eller avhørt.

Attentatet mot William Nygaard er unikt i nyere norsk sammenheng, men det inngår i en mørk historie om undertrykking av ytringer som truer aktører med makt. Internasjonalt øker angrepene på forfattere og forsvarere av det frie ord. Trenden gjelder ikke bare i samfunn i konflikt eller i autoritære stater, men også i demokratiske land.

Så sent som i august 2022 ble Salman Rushdie forsøkt knivdrept i staten New York. Attentatmannen Hadi Matar begikk terrorhandlingen i Hizbollahs navn, en væpnet islamistbevegelse i Libanon, understøttet av Iran. Saken mot Matar kom opp for amerikansk rett 15. oktober 2024.

Isungset har gjort jobben sin som en kritisk og undersøkende journalist. Metoden er enkel, men fundamental: Aldri gi opp – alltid stille spørsmål.

Det er med glede at Norsk PEN deler ut Ossietzkyprisen 2024 til journalist og forfatter Odd Isungset for sitt enestående og utrettelige arbeid for å oppklare drapsforsøket på William Nygaard.

Utdeling av Ossietzkyprisen 2024 vil skje 15. november 2024 på Sentralen i Oslo.

Om Ossietzkyprisen

Norsk PEN deler årlig ut Ossietzkyprisen for fremragende innsats for ytringsfriheten. Prisen deles ut til en person, gruppe eller institusjon som over tid, eller i forbindelse med en spesiell sak eller hendelse, har gjort en særlig innsats for ytringsfriheten. Prisvinner bør ha en tilknytning til Norge, personlig eller i forbindelse med den aktuelle saken.